

Toelichting bij het competentieprofiel

De masterstage is – naast de masterproef – dé uitgesproken plaats om het bereiken van de eindtermen van de opleiding mogelijk te maken.

Om precies te kunnen aangeven wat de stage daartoe kan bijdragen zijn criteria nodig om aan de stage richting te geven en om de stagevoortgang en het stage-eindpunt te kunnen beoordelen. Deze zijn hier gepresenteerd in de vorm van te ontwikkelen en te bereiken competenties. De competenties kregen vorm vanuit de leerdoelen van de opleiding. Een competentie is het vermogen (kennis, vaardigheden, attitudes) om in een bepaalde taak of functie effectief te kunnen handelen, problemen op te lossen en verantwoordelijkheid op te nemen. Competenties zijn steeds leerbaar en ontwikkelbaar en vormen geen vaststaande persoonskenmerken.

De competenties voor de stage zijn bewust algemeen omschreven, zodat ze van toepassing zijn op een brede range van stagesettings. Bij het evalueren van de competenties moet zowel rekening worden gehouden met de stagesetting (en de stageopdrachten, haar mogelijkheden en beperkingen), die voor elke stage van elke student weer anders is, alsook met de stagiair (zijn ontwikkeling, mogelijkheden en beperkingen). Dit vergt m.a.w. personalisering en contextualisering van de algemene competenties. Het is de uitdrukkelijke bedoeling het competentieprofiel als een holistisch geheel en op zijn hoofdelementen te hanteren. Uiteraard moeten voor en in het optreden en functioneren van de studenten aanwijzingen worden gegeven en gevonden voor het concreet werken aan en beoordelen van competenties. Maar het moet de primaire en ultieme zorg zijn om een totaalbeeld voor ogen te houden, met voldoende nuancering gelet op de persoon van de stagiair, de stageopdrachten en stagesetting.

De competenties zijn verdeeld in vier hoofdcategorieën:

1. basiscompetenties
2. vakinhoudelijk handelen
3. functioneren als professional in een organisatie
4. persoonlijke ontwikkeling

De competenties zijn gericht op stages voor de optie volwassenen en ouderen als voor kinderen en jongeren. Dit document beschrijft de concretisering van de competenties voor de stages klinische psychologie volwassenen en ouderen. Waar mogelijk zijn de competenties zodanig breed geformuleerd dat ze toepasbaar zijn op verschillende stagesettings. Waar de toepasbaarheid in verschillende stagesettings te zeer uiteenliep is gekozen voor (deels) afzonderlijke uitwerkingen. De competenties zijn geconcretiseerd met een aantal voorbeelden van elementen die in een beoordeling van de competenties kunnen worden betrokken.

Gebruik van het competentieprofiel in stage-evaluatie

Bij een stage-evaluatie gaan stagiair en mentor (eventueel samen met de begeleider vanuit de opleiding), mét elkaar in gesprek over de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de stagiair, over de voortgang en over het bereikte niveau en de kwaliteit van stageopdrachten.

Bij een tussentijdse evaluatie ligt de nadruk op het op het formuleren van leer- en werkpunten voor de komende stageperiode. Bij een eindevaluatie wordt beoordeeld hoe de student zich heeft ontwikkeld in de stage en in welke mate hij de competenties in voldoende mate heeft bereikt om zelf verantwoordelijkheid te kunnen opnemen in het professionele terrein.

De competenties staan nooit op zichzelf. Er moet daarom ook voor worden gewaakt dat een competentieprofiel niet wordt gebruikt als een eenvoudig afvinklijstje, zonder gesprek. Bij het beoordelen van competenties spelen de persoon van de student en de context van de stagesetting een belangrijke rol. De evaluatie gebeurt daarom ook altijd in dialoog met alle partners, waarbij wordt teruggeblikt op de stage-ervaringen en de betekenis er van voor de student. Het competentieprofiel is daarbij een hulpmiddel in de voorbereiding van het eigenlijke stage-evaluatiegesprek.

Competentielijst

1. Basiscompetenties
 - 1.1. Een gepaste werkrelatie aangaan en opbouwen
 - 1.2. Denken en handelen vanuit het perspectief van een scientist-practitioner
 - 1.3. Ethisch en deontologisch handelen met oog voor diversiteit
2. Vakinhoudelijk handelen
 - 2.1. Een probleemanalyse/assessment uitvoeren
 - 2.2. Synthese opstellen en communiceren
 - 2.3. Interventie
 - 2.3.1. Een interventie methode of –strategie opstellen of ontwikkelen
 - 2.3.2. Een interventie uitvoeren
 - 2.3.3. Evalueren en opvolgen van de interventie
3. Functioneren als een professional in een organisatie
 - 3.1. Werken in teamverband
 - 3.2. Communiceren
 - 3.3. Organiseren en coördineren
 - 3.4. Bijdrage leveren aan de organisatie
4. Persoonlijke ontwikkeling
 - 4.1. Kritisch reflecteren
 - 4.2. Actief werken aan eigen ontwikkeling
 - 4.3. Omgaan met verantwoordelijkheid en zelfzorg

1. Basiscompetenties

1.1. Een gepaste werkrelatie aangaan en opbouwen

De stagiair kan zelfstandig een kwalitatief goede hulpverleningsrelatie aangaan met cliënten en hun omgeving vanuit verschillende contexten en met verschillende problematieken. (Gedurende de stage kan – afhankelijk van het leerproces van de stagiair – de complexiteit van context van de cliënt en van de problematiek toenemen).

Concretisering

De stagiair:

- beheerst de basisvaardigheden voor het aangaan van interactie met een cliënt uit de specifieke doelgroep van de stagesetting (volwassene, oudere) en stemt de interactie af op de mogelijkheden en het referentiekader van de cliënt
- kan een gepaste samenwerkingsrelatie aangaan met het systeem rond de volwassenen/de oudere en het belang van de volwassene/oudere laten primeren.
- neemt een open luisterhouding aan en kan een veilig kader bieden, gebaseerd op aanvaarding, echtheid en empathie
- kan op een gepaste manier gebruik maken van courante gesprekstechnieken (parafraseren, samenvatten, hardop denken, gevoelens reflecteren, concretiseren, vragen stellen).
- zoekt en vindt een professionele houding in het continuüm tussen afstand en nabijheid, aangepast aan elke cliënt.
- kan emancipatorisch werken zodat cliënten hun eigen ontwikkeling (weer) in handen kunnen nemen.
- kent zijn eigen mogelijkheden en beperkingen en zal zich op het juiste moment onthouden van handelen dan wel een beroep doen op de deskundigheid van anderen
- komt afspraken na

1.2. Denken en handelen vanuit het perspectief van een scientist-practitioner

De stagiair is in staat om vanuit het perspectief van een “scientist-practitioner”, relevante wetenschappelijke kennis te integreren en te gebruiken in alle stappen van het vakinhoudelijk handelen tijdens de stage

Concretisering:

De stagiair:

- is in staat in beroepssituaties beslissingen te nemen en te verantwoorden op basis van verzamelde informatie.
- kan zich identificeren met het werk, maar behoudt een kritische blik. De stagiair durft zaken in vraag te stellen, op een constructieve wijze.
- integreert wetenschappelijke kennis vanuit de opleiding in de analyse en de interventie in situaties waarmee hij in de stage wordt geconfronteerd.
- hanteert bij het oplossen van problemen een scientist-practitioner model.
- heeft een geïnteresseerde en leergierige ingesteldheid om complexe vraagstukken in de discipline te begrijpen en verder te exploreren
- zoekt en gebruikt hierbij relevante en actuele kennis uit wetenschappelijke bronnen.

1.3. Ethisch en deontologisch handelen met oog voor diversiteit

De stagiair werkt binnen een ethisch, deontologisch en juridisch verantwoord kader en houdt rekening met de maatschappelijke en interculturele diversiteit.

Concretisering:

De stagiair:

- Is zich bewust van zijn eigen waardenkader, staat open voor denkwijzen en normen van anderen en kan hiermee omgaan.
- Werkt volgens de deontologische en ethische codes binnen de discipline, (onder meer principes van geïnformeerde toestemming, geïnformeerde instemming, beroepsgeheim, gedeeld beroepsgeheim en inzage van de cliënten in hun dossier) en pleegt bij vragen overleg met verantwoordelijken
- Houdt in het handelen rekening met maatschappelijke en interculturele diversiteit.
- Gaat zorgvuldig om met persoonlijke informatie en vertrouwelijke organisatiegegevens.
- Is zich bewust van ethische aspecten van het handelen en van ethische dilemma's in de discipline en gaat hier respectvol mee om.

2. Vakinhoudelijk handelen

2.1. Assessment/Psychodiagnostiek

2.1.1 Intake en strategie

Concretisering:

De stagiair(e):

- kan in het intakegesprek de hulpvra(a)g(en) van de cliënt of het cliëntsysteem verhelderen en in samenspraak met de cliënten de centrale diagnostische vragen afleiden.
- kan op een systematische wijze relevante informatie verzamelen m.b.t. de cliënt en zijn/haar context (inclusief positieve factoren).
- kan de verzamelde informatie inventariseren, beoordelen en met elkaar in verband brengen. Hij/zij kan op objectieve wijze nagaan of de beschikbare informatie voldoende is om de diagnostische vragen te beantwoorden.
- kan toetsbare en wetenschappelijk gefundeerde hypothesen en onderzoeksvragen formuleren.
- investeert van bij het begin van het diagnostische proces in een goede samenwerkingsrelatie met de cliënt(en) en betreft cliënten als actieve partner

2.1.2 Onderzoek

Concretisering:

De stagiair(e):

- kan gepaste diagnostische middelen voorstellen op basis van psychometrische en praktische criteria.
- kan diagnostische middelen (observaties, vragenlijsten, tests) op een professionele manier afnemen, scoren en interpreteren en heeft de afname voldoende voorbereid.

- kan de cliënt een gevoel van veiligheid geven gedurende een individueel diagnostisch onderzoek. Hij/zij heeft oog voor de motivatie en het welbevinden van de cliënt.

2.1.3 Indicering en advies

Concretisering:

De stagiair(e):

- kan de gegevens uit het diagnostisch onderzoek uit andere bronnen integreren vanuit een transactioneel referentiekader.
- kan aansluitend bij het integratieve beeld (inclusief positieve factoren) voorstellen voor effectieve interventies formuleren.
- kan handelingsgerichte (pre)adviezen formuleren aan verschillende partijen. Hij/zij kan daarbij de vertaalslag maken van een wenselijk naar een haalbaar advies, rekening houdend met indicaties en contra-indicaties (beperkingen en wensen van betrokkenen).
- kan de bevindingen op een overzichtelijke manier in een verslag rapporteren. Het taalgebruik is wetenschappelijk en aangepast aan de vooropgestelde lezer.
- kan de resultaten, conclusies en handelingsadviezen mondeling voorleggen aan en bespreken met de verschillende actoren. Hierbij heeft hij/zij oog voor de reacties van de cliënt.
- kan inhoudelijke inbreng hebben over een specifiek cliëntstelsel in een teamvergadering.
- volgt de gemaakte afspraken op. Hij/zij evalueert of de doelen zijn bereikt of moeten worden bijgesteld

2.2. Interventie

De stagiair kan vanuit het uitgevoerde assessment individuen en cliëntsystemen, doelgroepen of andere actoren begeleiden bij de aanpak van psychische en gezondheidspsychologische problemen en vragen van preventieve of curatieve aard. Het cliëntstelsel omvat de cliënt (de volwassene, de oudere) en zijn omgeving, bijv. partner/kinderen, werk,... Waar relevant, kunnen onderstaande competenties afzonderlijk geëvalueerd worden voor de directe begeleiding aan volwassenen/ouderen en voor de indirecte begeleiding via gezinsleden.

2.2.1. Een interventie methode of –strategie opstellen of ontwikkelen

Vanuit een “evidence-based” kader kan de stagiair een interventie (bijv. plan van aanpak, preventieve strategie of interventie, psychologische begeleiding en/of behandeling,) opstellen en/of ontwikkelen.

Concretisering:

De stagiair:

- kent de empirische ondersteunde interventiemethoden voor de problematieken waarmee hij in de stageplaats geconfronteerd wordt
- kan de verschillende psychologische handelwijzen t.o.v. elkaar afwegen en afstemmen op de vraag van het cliëntstelsel
- kan een haalbaar en beargumenteerd interventievoorstel/behandelingsplan opstellen.
- communiceert met de cliënt of het cliëntstelsel over de verschillende stappen in de interventie.

2.2.2. Een interventie uitvoeren

De stagiair kan een interventie (behandeling, plan van aanpak) uitvoeren, met het oog op expliciete doelstellingen en aangepast aan de doelgroep, de actoren of de mogelijkheden van de cliënt of het cliëntensysteem. De stagiair kan daarbij specialistische gesprekstechnieken geschikt toepassen.

Concretisering:

De stagiair:

- kan een cliënt/cliëntensysteem gericht ondersteunen in een veranderingsproces, de cliënt/het cliëntensysteem motiveren en de voortgang van het proces opvolgen.
- kan de cliënt een gevoel van veiligheid geven. Hij/zij heeft oog voor het welbevinden van de cliënt.
- kan eventueel bestaande empirisch onderbouwde interventieprotocollen toepassen
- kan een sessie structureren: past zich aan het tempo van de cliënt/het cliëntensysteem, met daarnaast oog voor de doelstelling(en) van de begeleiding en met de nodige creativiteit en flexibiliteit.
- maakt gepast gebruik van specialistische gesprekstechnieken en heeft aandacht voor eigen non-verbaal gedrag (oogcontact, ontspannen empathische houding met gepaste mimiek en goed gebruik van stiltes)
- hanteert een gezond evenwicht tussen het opnemen van eigen verantwoordelijkheid in het begeleidingsproces en het laten opnemen van (steeds meer) verantwoordelijkheid door de cliënt/het cliëntensysteem. Stimuleert actieve betrokkenheid van de cliënt/het cliëntensysteem
- heeft zicht op het eigen aandeel en het aandeel van de cliënt/het cliëntensysteem in de interactionele processen in de begeleiding en kan zichzelf gebruiken als werkinstrument om op die manier het functioneren van de cliënt/het cliëntensysteem beter te verstaan. (In een later stadium leert de stagiair deze gevoelens gebruiken om begeleidingsprocessen richting te geven.)
- heeft tijdens een (eventuele) gezins- of groepsbegeleiding voldoende aandacht voor het gezins- of groepsgebeuren alsook de individuele processen van elk gezins- of groepslid.

2.2.3. Evalueren en opvolgen van de interventie

De stagiair kan een evaluatie opzetten en uitvoeren om de effectiviteit, efficiëntie en aanvaardbaarheid van interventies te meten en om de impact van deze interventies (op individueel en groepsniveau) te kunnen inschatten.

Concretisering:

De stagiair:

- kent de methodologie van de evaluatie van interventieeffecten in de interventie bij individuen en groepen kan interventies objectief en kritisch evalueren, met oog voor zowel proces als resultaten.
- evalueert kritisch de kwaliteit van het eigen handelen en stuurt hiervan het begeleidingsproces bij indien nodig.
- rapporteert regelmatig aan alle betrokkenen (team, verwijzer, andere actoren) over de voortgang en kan waar nodig remediëren of bijsturen.
- kan inhoudelijke inbreng hebben over een specifiek cliëntensysteem in een teamvergadering.

- schat risico's in, kan waar nodig preventiemaatregelen nemen en/of initiatief nemen tot overdracht of doorverwijzing.
- heeft kennis van de sociale kaart en kan hulpverleningsinstanties selecteren die aangewezen zijn. Hij/zij kan de cliënt/het cliëntsysteem correcte informatie geven over instanties om samen te beslissen welke instantie het meest geschikt is. De stagiair(e) kan op een professionele wijze de cliënt/het cliëntsysteem in contact brengen met de hulpverleningsinstantie.

3. Functioneren als een professional in een organisatie

3.1. Werken in teamverband

De stagiair werkt op een constructieve manier samen met collega's van eigen en andere disciplines.

Concretisering:

De stagiair:

- heeft inzicht in de rollen en verantwoordelijkheden binnen het team, kan zich positioneren binnen de structuur van de organisatie en passend omgaan met hiërarchische lijnen en bevoegdheden.
- stelt zich op als teamspeler, deelt informatie en kennis met collega's, neemt actief deel aan overlegmomenten
- heeft ook voor de relationele dynamiek binnen teams en kan zich hier constructief bij opstellen
- kan bij relationele problemen metacommuniceren en met de betrokkenen een oplossing zoeken en vinden
- kan gericht feedback geven en ontvangen

- respecteert andere meningen en gaat oplossingsgericht om met verschillen in werkwijze of in opvatting.
- kan bij contacten met professionals van andere disciplines (de werking van) het team vertegenwoordigen en uitdragen
- kan de inbreng vanuit andere disciplines naar waarde schatten en tegelijk de eigen professionele inbreng vanuit de psychologie handhaven binnen een multidisciplinair team

3.2. Communiceren

De stagiair voert een open en professionele communicatie met alle betrokkenen.

Concretisering:

De stagiair:

- kan helder en correct mondeling en schriftelijk rapporteren over alle aspecten van het werk (teamoverleg/ werkoverleg, contact met doelgroep, rapportage naar derden).
- past de wijze van communiceren aan aan doelgroep en situatie.
- communiceert adequaat en op open wijze binnen het team en in contacten met derden.
- beheerst elementaire vergadertechnieken en kan overlegmomenten structureren en (mee) leiden.

3.3. Organiseren en coördineren

De stagiair is erop gericht de taken zodanig te plannen, te coördineren en/of te delegeren zodat de beoogde doelen op een efficiënte manier bereikt kan worden

Concretisering:

De stagiair:

- werkt pro-actief en doelgericht
- werkt, waar mogelijk, zelfstandig en geeft blijk van een goede werkkraft
- plant en coördineert de eigen werkzaamheden doelmatig met oog voor prioriteiten, zodat afspraken en deadlines nageleefd kunnen worden
- levert kwantitatief voldoende werk met oog voor kwaliteit
- kan inschatten wanneer en hoe hij taken kan delegeren
- kan werken met ondersteunende administratieve systemen.

3.4. Bijdrage leveren aan de organisatie

De stagiair heeft inzicht in de werking van de stagesetting en kan hieraan een bijdrage leveren

Concretisering:

De stagiair:

- heeft inzicht in de opdracht, de structuur en de werking van de stagesetting en in de behandelde thema's, problematiek en doelgroepen
- kan constructief kritisch kijken naar beleid en werking van de stage-organisatie en vanuit zijn wetenschappelijke achtergrond meedenken over mogelijkheden voor innovatie of verbetering.
- benut de mogelijkheden die de stagesetting biedt en kan zijn handelen aanpassen aan wisselende omstandigheden en veranderende situaties.
- kan onderwijs- of trainingsactiviteiten opzetten en uitvoeren voor collega's en/of cliëntsystemen en/of derden

4. Persoonlijke ontwikkeling

4.1. Kritisch reflecteren

De stagiair kan kritisch reflecteren op het eigen handelen en op de achtergronden van dit handelen en deelt zijn reflecties met anderen (mentor, collega's).

Concretisering:

De stagiair:

- heeft inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen in het kader van het persoonlijk en het beroepsmatig functioneren als klinisch en gezondheidspsycholoog.
- kan kritisch reflecteren op het eigen handelen, benoemt en bespreekt verbeterpunten.

- kan reflecteren op de achtergrond van het eigen handelen (waarom doe ik wat ik doe), op de emotionele dimensie van het handelen (wat doet het met mij) en op de eigen professionele identiteit (wat vind ik belangrijk, wat zijn mijn waarden en normen als psycholoog) om zo de eigen waarden en opvattingen te expliciteren, te toetsen en/of bij te stellen.
- deelt zijn reflecties met anderen (mentor, stageverantwoordelijke en/of collega's).

4.2. Actief werken aan eigen ontwikkeling

De stagiair is leergierig en werkt actief aan de ontwikkeling van zijn competenties.

Concretisering:

De stagiair:

- benut momenten van overleg om feedback te vragen en hiermee constructief om te gaan
- neemt zelf initiatief en grijpt kansen om zijn competenties verder te ontwikkelen (informatie zoeken, vragen stellen aan collega's, leersituaties zoeken)
- de stagiair ontwikkelt zich tijdens de stage tot een gepast zelfstandigheidsniveau, rekening houdend met stagesetting en stage-opdrachten.

4.3. Omgaan met verantwoordelijkheid en zelfzorg

De stagiair is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van anderen en van zichzelf en kan tijdig grenzen aangeven.

Concretisering:

De stagiair:

- kan reflecteren over de gevolgen van het eigen handelen voor cliënten, proefpersonen, actoren, doelgroepen en collega's en hiernaar handelen.
- kan omgaan met gevoelens van onzekerheid en onmacht in de stagesituatie en deze bespreekbaar maken.
- gaat geschikt om met stresssituaties en werkdruk en vraagt zo nodig tijdig om hulp.